

KAUNO R. KAČERGINĖS MOKYKLA - DAUGIAFUNKCIS CENTRAS

**IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„MIŠKO DARŽELIS“**

2022

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Informacija apie įstaiga.

Švietėjo teikėjo pavadinimas: Kauno r. Kačerginės mokykla-daugiafunkcis centras.

Teisinė forma: savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Įstaigos grupė: ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo mokykla.

Įstaigos kodas: 291074980

Įstaigos adresas: J. Janonio g. 31, Kačerginės mstl., LT-53451, Kauno r. tel. 8 37 569230, el. paštas: administratorius@kacerginesmdc.lt, tinklapis: www.kacerginesmdc.lt

Kauno r. Kačerginės mokykloje-daugiafunkciame centre plėtojamas įvairiapusiškas neformalusis vaikų ir suaugusiųjų švietimas, tenkiname gyvenamosios vietovės bendruomenės kultūrinius, edukacinius, sporto, laisvalaikio užimtumo poreikius.

Vaikai ir jų poreikiai.

Kauno r. Kačerginės mokykloje-daugiafunkciame centre ugdomi 2 – 6/7 metų vaikai. Veikia 6 ugdymo grupės: 2 – priešmokyklinės, 2 – ikimokyklinės (mišrios), 1 – lopšelio, 1 – lauko grupės. Į bendrojo ugdymo grupes integruojami specialiujų poreikių vaikai, kuriems ugdytis padeda mokytojo padėjėjos.

Vaiko gerovės komisija (VGK), veikianti pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr.579 patvirtintą „Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašą“, komisija organizuoja ir koordinuoja prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui aplinkos kūrimą, specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą bei kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas.

Kačerginės mokykloje-daugiafunkciame centre dirba kompetentingi, turintys tinkamą išsilavinimą nuolat tobulėjantys, mokymąsi visą gyvenimą pripažįstantys pedagogai. Vyksta nuolatinis pedagogų kvalifikacijos kėlimas, organizuojami tikslingi personalo mokymai, rengiamos atviros veiklos, dalinamasi gerąja patirtimi.

Įstaigoje dirba specialistų komanda: logopedas, psichologas, meninio ugdymo pedagogas, sporto ir sveikatos veiklos organizatorius, visuomenės sveikatos specialistas. Vyksta glaudus tarpusavio bendradarbiavimas įtraukiant pedagogus ir ugdytinių tėvus.

Regiono ir švietimo teikėjo savitumas.

Įstaiga įsikūrusi Kauno rajono savivaldybės teritorijoje, 16 km į vakarus nuo Kauno, kairiajame Nemuno krante esančiame pušyne. Vaizdinga ir rami vietovė, apsupta unikalių kultūros paveldo objektų, įrengtų parkų, pėsčiųjų ir dviračių takų. Šis ypatingas gamtos grožis ir grynas oras pušyne suteikia galimybę sveikos gyvensenos propagavimui, fizinio aktyvumo skatinimui, saugios ir patrauklios aplinkos kūrimui. Kačerginės mokykla-daugiafunkcis centras įtrauktas į Lietuvos ir Kauno r. sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą. Vyksta sveikatingumo valandėlės, tradiciniai sporto renginiai, užsiėmimai, rytinės mankštos, įsitraukiama į rajono, respublikinius sporto ir sveikatingumo renginius, projektus („Futboliukas“, „Playmakers“, „Sveikatiada“ ir pan.).

Puoselėjame lauko pedagogiką, išskiriame pagrindinius aspektus: natūralus ugdymas gamtoje, ekologinis ugdymas, sveikatos stiprinimo ir fizinio aktyvumo įgūdžių ugdymas, natūralių gamtos medžiagų panaudojimas gamtoje, kūrybiškumo, tyrinėjimo ir loginio mąstymo ugdymas.

Nuo 2020 m. veikia ikimokyklinio ugdymo, lauko darželio grupė „Laukinėtojai“. Įrengtos patalpos viduje, vaikų poilsiui ir žaidimams žiemos metu. Centro teritorijoje įkurta ir nuolat naujinama miško erdvė, kuri leidžia tenkinti vaikų ugdymą lauke.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.

Tėvai (globėjai) ir pedagogai bendru sutarimu rūpinasi vaiko gerovės užtikrinimu, ugdymas paremtas natūralia vaiko prigimtimi, saviaukla, tolerancija, gebėjimu pačiam kurti save, laisvai renkantis veiklas, mokymasis bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais:

- pedagogai susipažįsta su vaiko ugdymo tradicijomis šeimoje, vaiko sociokultūrine aplinka, vertina tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų vaidmenį ugdant vaiką, aptaria lūkesčius;
- tėvai (globėjai) skatinami aktyviai dalyvauti ugdymo procese, priimdami su vaiko ugdymu bei ugdymusi susijusius sprendimus ir tokiu būdu dalindamiesi atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę;
- su tėvais (globėjais) sistemingai aptariama: individualūs vaiko ugdymosi poreikiai ir galimybės, pasiekimų bei pažangos vertinimo metodai, informacija apie vaiko ugdymosi pasiekimus ir daromą pažangą;
- esant poreikiui, ugdytiniams bei jų tėvams (globėjams) gali būti kompleksiskai teikiama pagalba: logopedas, pedagoginė -psichologinė tarnyba, Vaiko teisių tarnyba.
- pasitelkiamos įvairios bendradarbiavimo su šeima formos: skelbimai tėvų lentoje, atvirų durų dienos, grupės/įstaigos susirinkimai, pokalbiai su tėvais, tėvų dalyvavimas įstaigos savivaldoje,

tradicinės šventės, bendros išvykos, parodos, elektroninis paštas, projektai, padėkos (raštu), tėvų dalyvavimas grupės ugdymo procese, darželio internetinė svetainė, tėvų dalyvavimas vaikų pasiekimų ir pažangos vertinime, tėvų apklausa, specialistų konsultacijos ir kt.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą.

Mokykla savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. 1 – 983, Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569, Valstybės švietimo strategijos 2013-2022 nuostatomis, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2017), Kauno rajono savivaldybės 2019–2021 m. ir Kauno r. Kačerginės mokyklos-daugiafunkcio centro 2021-2023 m. strateginio plano nuostatais.

Ikimokyklinės ugdymo programos turinys orientuotas į humanistinę ugdymo kryptį. Humanistinio ugdymo idėjos – kiekvieno vaiko pažangai. Humanistinis pedagoginis mąstymas – nuolatinio mokyklos gyvenimo atsinaujinimo, daugialypės mokytojų kūrybinės veiklos galimybė. Siekiame, kad vaikas būtų ugdomas ir suprantamas plačiai: pabrėžiama vaiko saviraiškos, pasirinkimo galimybių laisvė ir svarba ugdymo procese. Skatiname ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas per žaidimą, per realią gyvenimišką patirtį, įkvėpdami juos kūrybiškai veikti natūralioje gamtoje. Programa siekiama plėtoti ekologinį supratimą, kaupti gamtosaugos patirtį, kultūrą, stiprinti bendradarbiavimą ir partnerystę su šeima.

Ši programa orientuojama į vaiką, jo gebėjimus laisvai realizuoti savąsias galias. Vaikui sudaromos palankios sąlygos tirti pasaulį, bandyti ir klysti, mokytis spręsti problemas, taisyti savo klaidas, keistis pačiam ir keisti kitus. Ugdymą organizuoti aktyviais būdais, savarankiškai vaiko iniciatyvai, suteikiant vaikams galimybę kūrybiškai pertvarkyti pedagogo siūlomas idėjas, skatinant vaikų iniciatyvumą.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humaniškumas. Pripažįstama vaiko teisė būti kitokiam. Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, turinti ryškių prigimtinių bruožų, kuriuos reikia padėti ugdyti.

Demokratiškumas. Skatinama lygiavertė vaiko ir suaugusiojo partnerystė bei sąveika, ugdytojas orientuojasi į vaiką kaip asmenybę. Šis principas grindžiamas šeimos ir darželio partnerystės plėtojimu ir abipuse pagalba. Ugdytiniams sudaroma galimybė kritiškai mąstyti, rinktis sau įdomią veiklą, elgtis savarankiškai, tačiau susitariama dėl kai kurių taisyklių.

Holistinis ugdymas - tai kryptis, kuria tikslingai siekiama ugdyti sąmoningus piliečius, gerai suvokiančius gamtos problemas ir tausojančius jos išteklius. Holistinis ugdymas - procesas, kurio metu siekiama augantį vaiką supažindinti su aplinkos problemomis, įdiegti jam nuostatas, žinias, motyvaciją ir gebėjimus, kaip reikia dirbti norint spręsti paplitusias aplinkosaugines problemas ir užkirsti kelią naujoms. Čia vyraujančios vertybės: atsakomybė, sąžiningumas, empatija, ekologinės pusiausvyros išlaikymas, taika, lygiateisiškumas, bendruomenė ir pasitikėjimas.

Fizinės sveikatos ir gerovės principas – fizinės, psichinės ir dvasinės sveikatos darna:

- Vaikų sąmoningo požiūrio į sveikatos saugojimą ir stiprinimą ugdymas;
- Vaikų judėjimo poreikio tenkinimas;
- Fizinio aktyvumo formų plėtra;
- Fizinės raiškos integracija į ugdymo procesą;
- Sveikatos programų ir projektų rengimas.

Individualizavimas. Viena iš svarbiausių vertybių yra tai, kad kiekvienas vaikas yra unikalus ir nepakartojamas, todėl jam sudaromos sąlygos atsiskleisti ir vystytis pagal savo gebėjimus. Sudaromos palankios ugdymo(si) sąlygos vaikams, turintiems ypatingų poreikių (gabiems, turintiems specialiųjų poreikių, socialiai ar pedagogiškai apleistiems ir kt.). Ugdymas individualizuojamas ir diferencijuojamas pagal ugdytinių poreikius.

Kūrybiškumas – ugdymo procese kaupiama vaiko kūrybinės veiklos patirtis:

- Gebėjimas kūrybiškai veikti, kurti, mąstyti;
- Formuojamas kūrybiškas santykis su aplinka.

Tautiškumas ir pilietiškumas. Pilietiškumo nuostatų formavimas: vaiko jausmai gimtinei, tėviškei, tėvynei. Siekiama padėti augančiam vaikui perimti lietuvių tautos kultūros vertybes, tradicijas, papročius, išmokti jas puoselėti, kurti savo tapatybę šiuolaikinėje visuomenėje.

Patirtinis ugdymas - pagrindinį vaidmenį atlieka asmeninė patirtis, mokymosi proceso, pažangos ir pasiekimų refleksija.

Inovatyvumas – įstaigos bendruomenės gyvenime priimamos, įgyvendinamos ir kuriamos naujos idėjos.

Konfidencialumas. Informacija apie vaiko ugdymo(si) pasiekimus ir problemas teikiama tik asmeniškai šeimai.

Grižtamasis ryšys. Skatinimas nuolatinis šeimos ir auklėtojų keitimasis informacija apie vaiko ugdymąsi, auklėtojos refleksija, padedanti analizuoti vaikų pasiekimus ir pokyčius

Tęstinumas. Programos turiniu siekiama kokybiškesnio vaiko ugdymo(si), bendradarbiaujama su būsimu priešmokyklinio ugdymo pedagogu, pradinio ugdymo mokytoju, užtikrinamas vaiko ugdymo(si) šeimoje tęstinumas, kuriama jauki ir saugi aplinka.

Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba bei dėmesiu. Siekiama, kad mokyklos-daugiafunkcio centro personalas ir šeimos taptų ugdymo proceso partneriais.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūrinius, etninius, socialinius, pažintinius, sveikatos saugojimo bei specialiuosius poreikius.

IV. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS UŽDAVINIAI

- Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, tenkinant saugumo, aktyvumo ir judėjimo poreikį.
- Padėti vaikui pažinti jį supančią aplinką, skatinant tyrinėjimo, mokėjimo mokytis, samprotavimo gebėjimų ugdymąsi, skatinant jo savarankiškumą, iniciatyvą.
- Ugdyti vaikų estetinę suvokimą, meninę raišką, kūrybiškumą, skatinant išvelgti problemas, fantazuoti, domėtis naujais dalykais, kuriant saviraišką skatinančią aplinką.
- Tenkinti prigimtinius vaiko poreikius, padedančius atsiskleisti ir ugdytis gebėjimams, perimant liaudies tradicijas, papročius, tautos kultūros vertybes.
- Ugdyti bendravimo ir bendradarbiavimo su kitais įgūdžius, skatinant sakininės ir rašytinės kalbos sričių pasiekimus.
- Padėti atsiskleisti vaikų poreikiams ir gebėjimams plėtojant įtraukujį ugdymą, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko raidos bei ugdymosi ypatumus.

V. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys parengtas vadovaujantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“ pagal 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių. Jos apima visus svarbiausius vaiko pasiekimus, kurie sudaro pamatą socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo, meninei, mokėjimo mokytis, kompetencijoms ugdyti. Sričių visuma laiduoja sėkmingą vaiko asmenybės ugdymąsi.

Ugdymo turinys integruojamas į vaiko kasdieninę veiklą: dienos režimą: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, einant į lauką, bendraujant, žaidžiant. Pagrindinė ugdymo(si) organizavimo forma yra įvairi vaikų veikla. Tai individuali vieno vaiko veikla, mažos grupės vaikų veikla ir visos grupės mokytojo organizuota veikla. Ugdomoji aplinka turi būti: saugi, jauki, primenanti namus, kviečianti, skatinanti eksperimentuoti, kurti, lengvai prieinama, patogi, atitinkanti vaiko raidą.

Lūkesčiai	Kompetencijos
Sveikas	Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai
	Fizinis aktyvumas
	Emocijų suvokimas ir raiška
	Savireguliacija ir savikontrolė
	Savivoka ir savigarba
Orus	Santykiai su suaugusiais
	Santykiai su bendraamžiais
Bendraujantis	Sakytinė kalba
	Rašytinė kalba
Smalsus	Aplinkos pažinimas
	Skaičiavimas ir matavimas
Kuriantis	Meninė raiška
	Estetinis suvokimas
	Iniciatyvumas ir atkaklumas
Sėkmingai besiuogdantis	Tyrinėjimas
	Problemų sprendimas
	Kūrybiškumas
	Mokėjimas mokytis

Pagrindinis vaikų ugdymo metodas, pagrindinė vaiko veikla - žaidimas, o priemonės, tai neišsenkantys gamtos lobynai pvz. akmuo, šaka, lapas, sniegas... Natūralumas bei neužbaigtumas pažadina vaike smalsumą, kūrybiškumą, įjungia vaizduotę. Tai atvira pažinimo forma. Šaka čia gali tapti bet kuo – mašina, gitara, lėle, muzikos instrumentu ar taip mėgstamu herojumi. Ugdymo proceso turinys atspindi mūsų tikslus ir uždavinius: ugdymo veikla dažnai organizuojama lauko aplinkoje, stengiamasi naudoti priemonės, skatinančias kūrybiškumą - gamtoje randamos medžiagos.

STEAM idėjų plėtojimas integruojant „Lego education“ metodiką. Ugdymo procese naudojamos Lego priemonės pedagogams atveria galimybę išmokyti būtinų šiuolaikiniam vaikui svarbių gebėjimų, suteikiant vaikams kuo daugiau kūrybinės laisvės. Šios priemonės gautos dalyvaujant ES projekte „Žaidžiu. Kuriu. Dalinuosi.“ Kiekviena veikla leidžia vaikams neribotai išreikšti save kūrybinių bandymų ir atradimų metu. Pedagogas žinodamas savo veiklos tikslą, suteikia vaikams daugiau laisvės bendraujant, konstruojant, sudaro sąlygas mąstyti, aptarti – tai pagrindiniai Lego education programos uždaviniai.

Tyrinėjimas, eksperimentavimas. Vienas iš aplinkos pažinimo būdų, kuris skatina vaiką aktyviai veikti, patirti atradimo džiaugsmą, planuoti, organizuoti, kaupiti patirtį.

Aktyviai vykdoma tikslinga fizinį aktyvumą skatinanti veikla: projektai „Futboliukas“, „Playmakers“, sporto ir sveikatos užsiėmimai. Kadangi propaguojame lauko pedagogiką išnaudojame turimas erdves gamtoje. Žygiams, žaidimams, renginiams išnaudojamos Kačerginės miestelio aplinkos: prieplauka, parkai, dviračių takai, pušynas. Tenkinant vaiko prigimtinį poreikį judėti ir patirti judėjimo džiaugsmą, vyksta pažintiniai paukščių ir gamtos reiškinių stebėjimai.

Išvykos, žygiai, ekskursijos. Šio metodo metu plečiamas vaikų akiratis, jie sužino daug naujų dalykų, patiria teigiamų emocijų. Dalyvaujame įvairių įstaigų parengtose edukacinėse programose. Kuo įvairesnis vaikų socialinės patirties kaupimo kelias, tuo geresni bendravimo su kitais gebėjimai ir socialinis supratingumas.

Diskusijos, pokalbiai. Vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, šis metodas suteikia galimybę pasidalinti mintimis, jausmais ir nuomonėmis, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.

Kodėl Miško darželis?

1. Vaikai lauke auga fiziškai aktyvesni ir tvirtesni – demonstruoja geresnę pusiausvyrą, vikrumą ir jėgą.
2. Vaikai būdami visą dieną gamtoje turi daugiau galimybių lavinti smulkiąją bei stambiają motoriką.
3. Vaikų, reguliariai būnančių lauke, stiprėja sveikata ir imunitetas, ko pasekoje jie rečiau suserga.

4. Vaikai tampa saugesni juos supančioje aplinkoje, nes yra įtraukiami į rizikos vertinimo, prisiėmimo bei valdymo procesus.
5. Vaikai tampa žingeidesni, pastabesni, geriau sutelkia dėmesį, greičiau mokosi, nes juos supanti aplinka yra be galo turininga ir nuolat besikeičianti.
6. Stiprėja vaikų pasitikėjimas savimi dėl turimos didesnės laisvės, laiko ir daugiau erdvės mokymuisi, dėl didesnio savarankiškumo.
7. Vaikai yra emociškai tvirtesni, užmezga šiltesnius santykius, greičiau išsprendžia kibirčius, rečiau pasitaiko patyčių, nes būvimas gamtoje teigiamai veikia žmogaus nervų sistemą.
8. Vaikai tampa kūrybiškesni, nes juos supa tikri gamtos kūriniai bei vaizduotę ir interpretaciją skatinančios priemonės.
9. Būdami gamtoje, ją tyrinėdami vaikai išmoksta geriau pažinti mūsų planetą ir sudėtingus gamtos reiškinius.
10. Artimesni gamtai vaikai ateityje tampa rūpestingesniais, ją saugančiais ir puoselėjančiais, gamtos išteklius tausojančiais bei juos atkurti padedančiais žmonėmis.

SVEIKATOS UGDYMO KOMPETENCIJA

1. Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai

Vertybinė nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas. tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Pažįsta savo kūną, domisi sveikata	<ul style="list-style-type: none">• Turi aiškų savo kūno vaizdą.• Skiria savo asmeninius daiktus.• Mokosi ir nori būti tvarkingi, laikosi švaros, deramai prižiūri savo kūną ir drabužius.• Susipažįsta su kūno dalimis, vidaus organais, žino jų paskirtį.• Taiko sveikos gyvensenos įgūdžius kasdieniniame gyvenime.
Žino asmens higienos taisykles ir jų laikosi	<ul style="list-style-type: none">• Jaučia, kada nori „ant puoduko“, suaugusiajam padedant naudojami tualetu.• Pažįsta higienos reikmenis (muilas, rankšluostis, nosinė, šukos ir t.t.) ir padedamas suaugusiojo jais naudojami.• Mokosi rūpintis kūno švara, naudotis higienos reikmenimis.• Skaito kūrėlius apie dantukų priežiūrą, mokosi taisyklingai valyti dantis.• Prižiūri savo rūbelius ir kitus asmeninius daiktus, kad jie būtų švarūs, tvarkingi.• Su suaugusiojo pagalba ir savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.• Tvarkingai naudojami tualetu, dažnai plauna rankas.• Teisingai rengiasi panaudodamas paties susikurtus ir suaugusiojo parodytus būdus.• Savarankiškai ir su suaugusiojo pagalba mokosi prižiūrėti plaukus.• Suaugusiojo padedami išsiaiškina regos saugojimo principus: kokiomis sąlygomis reikia skaityti, kiek laiko galima žiūrėti televizorių ar žaisti kompiuteriu, kada reikia akinių nuo saulės, kokie pratimai stiprina regėjimą.• Klausydami įvairaus garsumo ir stiliaus muzikos ir analizuodami savo pojūčius, suranda visai grupei priimtina variantą.
Žino sveikos mitybos principus	<ul style="list-style-type: none">• Valgydamas naudoja šaukštą, nusišluosto servetėle. Geria iš puodelio.• Žino, kad negalima valgyti rasto maisto.• Padedami suaugusiojo įvairių veiklų metu sužino apie maisto produktų poveikį sveikatai.• Gamina ir ragauja įvairius patiekalus.• Iš paveikslėlių sudaro patiekalų receptus, meniu.• Dėlioja vaisių, daržovių loto.• Padedamas suaugusiojo sudeda sveikos mitybos piramidę.• Dalyvauja darželyje rengiamose sveikos mitybos viktorinose,

	kūrybinėse rudens gėrybių parodėlėse
Supranta grūdinimosi svarbą	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta savo drabužėlius. Suaugusiojo padedamas mokosi tinkamai apsirengti. • Eina pasivaikščioti bet koku oru. • Atlieka užduotis su vėsiu ir šiltu vandeniu. • Stebi, koku oru kuo apsirengę, apsiavę, tyrinėja kūno pojūčius. • Saugosi žalingo saulės spindulių poveikio įvairiomis priemonėmis. • Skaito grožinės literatūros kūrinėlius apie grūdinimosi svarbą, kuria inscenizacijas.
Supranta, kas tai yra sveika ekologiška aplinka	<ul style="list-style-type: none"> • Prižiūri augančius vaistinius augalus, mokosi juos rinkti, ruošti žiemai. Turi galimybę pažinti juos įvairiais pojūčiais: liesti, uosti, ragauti • Ruošia vaistinių augalų arbatos receptus, piešia ar užrašo juos kortelėse. • Klausosi skaitomų pasakėlių apie vaistinius augalus. • Sužino, kaip reikia elgtis gamtoje, kad nepadarytų jai žalos. Supranta, kad gamtos niokojimas vėliau sukelia žalą žmogui. Įgyja žinių apie buitinių atliekų rūšiavimą.

2. Fizinis aktyvumas	
Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, orientuojasi aplinkoje.	
Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai irtikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksena
Mėgsta aktyvų judėjimą, judėjimas jiems teikia džiaugsmą	<ul style="list-style-type: none"> • Moka išvengti kliūčių. • Išbando įvairius judėjimo būdus: eina pirmyn, į šalį, pristatomu žingsniu ir pan. • Šliaužia, ropoja grindimis, nuožulniai ir lygiagrečiai pakeltomis plokštumomis. • Lipa gimnastikos siennele, perlipa ant įvairių minkštų statinių. • Atlieka įvairius šuoliukus abiem kojomis, peršoka nuo vieno daikto ant kito. • Žaidžia judriuosius žaidimus greičiui, jėgai, vikrumui, koordinacijai. • Juda sveikatingumo ratu darželio kieme. • Atlieka jėgos, greitumo, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judesius. • Dalyvauja projektuose akcijose, sveikatos gyvensenos ir judėjimo temomis.
Kontroliuoja ir koreguoja savo kūno padėtį sėdint, stovint, einant	<ul style="list-style-type: none"> • Susikibę rankomis juda rateliu, įsikibę vienas kito juda vorele, sustoję atlieka judesius. • Įsisavina, supranta taisyklingos laikysenos reikalavimus, laikosi jų. • Atlieka nugaros, pilvo, krūtinės, pečių juostos raumenų harmoningą stiprinimą sudarydami „raumenų korsetą“, taiso

	<p>pedagogo nurodytas klaidas, stengiasi judesius atlikti tiksliai ir teisingai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atlieka statinius ir dinامينius pėdų ir blauzdų stiprinimo pratimus, įveikiant savo kūno svorį. • Korekcinius pratimus atlieka žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus, namuose, kasdienėje veikloje. • Avi tinkamą avalynę. • Stebi savo laikyseną veidrodyje gulint, sėdint, stovint, ją tyrinėja, kontroliuoja.
Geba perteikti savo fizinės sveikatos stiprinimo patirtį kitomis priemonėmis	<ul style="list-style-type: none"> • Geba žaisti pritūpęs. • Moka ridenti kamuolį, stumti mašinėlę ar vežimėlį ir eitipaskui jį. • Piešia sporto tema. • Sportuodami ir atsipalaidavimo metu atlieka kalbos, dainavimo užduotis. • Įvairiomis priemonėmis tikrina savo fizinius gebėjimus, fiksuoja juos ir lygina su kitais vaikais. • Dalyvauja sporto šventėse, sveikatos dienose, projektuose, akcijose, • viktorinose
Atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija	<ul style="list-style-type: none"> • Išlaiko pusiausvyrą, derina rankų judesius. Stovėdamas meta, spiria kamuolį. • Išmoka važiuoti triratuku. • Atsega ir užsega rūbų sagas, batų segtukus. • Judriosios veiklos metu meta į taikinį, sega prie juostos segtukus, riša juosteles, klijuoja lipdukus ir pan. • Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su • pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga. • Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotėles pratybų sąsiuvinuose. • Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokosi taisyklingai laikyti pieštuką.
Geba orientuotis erdvėje	<ul style="list-style-type: none"> • Paima žaislus ir su suaugusiojo pagalba padeda juos į vietą. • Žino, kas tai yra žemėlapis, supranta žemėlapio spalvas, pagrindinius ženklus. • Mokosi taisyklingai laikyti žemėlapi, kad tai, kas yra prieš juos vietovėje, būtų prieš juos ir žemėlapyje. • Keičiant ėjimo ar bėgimo kryptį, keičia ir žemėlapio padėtį. • Atlieka teorines orientavimosi užduotis, skirtas ženklų, spalvų pažinimui tobulinti, atminčiai lavinti, suvokimo greičiui skatinti. • Orientuodamiesi darželio kieme susipažįsta su čia augančiais augalais. • Mokosi nepasimesti erdvėje, o pasimetus – ieškoti išėjties.
Judėdami erdvėje ją tyrinėja, džiaugsmingai eksperimentuoja judesiu	<ul style="list-style-type: none"> • Eina suaugusiojo parengtu „pratimų taku“, atlieka parodytus judesius ir sugalvoja savus. • Keičia judėjimo kryptį, išvengia kliūčių, juda aplink daiktus, po jais, virš jų, pralenda pro juos • Suvokia kūno padėtį erdvėje, ją keičia pagal sumanymą arba nuorodą. • Eksperimentuodami atranda naujus judėjimo būdus, kuria

	<p>judėjimo variantus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bando derinti kūrybinį judėjimą dviese, trise.
Savarankiškai pasirenka ir plėtoja judriąją veiklą	<ul style="list-style-type: none"> • Tyčia ieško sunkumų, todėl lipa ant smulkių daiktų, eina atbulas, užsimerkęs, spraudžiasi tarp baldų. • Išbando savo galimybes panaudodami aplinkoje esančias priemones. • Patys susikuria ir įveikia įvairius kliūčių ruožus. • Priemonės judriajai veiklai panaudoja siužetinių žaidimų plėtojimui. • Patys pasirenka ir išbando įvairias sporto šakas. • Susipažįsta su olimpinėmis idėjomis, pritaiko pagrindinius principus savarankiškoje veikloje.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA	
3. Emocijų suvokimas ir raiška	
Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	
Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir įvardina savo emocijas, jausmus bei jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas, jausmus, bando į juos atsiliiepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus)	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba išsakyti ir kitaip išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta ir pavadina kai kuriuos savo jausmus, išreiškia juos bendraudamas. • Pradedą suprasti apibūdinimus: gražus, geras, mylimas, išdykęs ir pan. ir geba save vertinti. • Vaikas tyrinėja savo kūną, jausmus, mintis, kalbą. • Aktyviai plėtoja savo ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, atskleidždamas savo jausmus, norus, polinkius. • Žaisdamas ir veiklos metu savo jausmus išreiškia verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, simboliais, mimika ir pan. • Žaidžia jausmų žaidimus: „Ką žinome vieni apie kitus?“, „Jausmai“, „Aš turiu pilve pyktį“ ir t. t. • Mokosi valdyti savo jausmus: išreikšti žodžiais, piešniais, vaidyba, muzika. • Piešia savo kūno siluetą, nupiešia širdį, plaučius, smegenis ir pavaizduoja tą kūno dalį, kur gyvena jausmai. • Stengiasi suprasti ir apibūdinti savo savijautą, reikalui esant kreiptis į suaugusiųjų pagalbą. • Atlieka įvairius draminius vaidmenis, atkreipdami dėmesį į kalbą, mimiką, gestus.

<p>Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sužino, kad yra našlaičių, gyvenančių globos namuose, užjaučia juos. • Klausydami skaitomų kūrinių mokosi užjausti vienišą ir atstumtą, jam padėti. • Naudoja Kimochis žaisliukus savo ir kitų emocijoms įvardinti, nusakyti būseną. • Vaikas stebi kitus, jų nuotaiką, elgseną, analizuoja, aptaria. • Stengiasi suprasti kitų jausmus ir jų neužgauti. • Suvokia jausmų įvairovę, mokosi suprasti, kad visi turi jausmus. • Mokosi parodyti dėmesį artimiems žmonėms įvairių progų metu.
<p>4. Savireguliacija ir savikontrolė</p>	
<p>Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p>	
<p>Esminis gebėjimas. Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsivardinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.</p>	
<p>Vaiko gebėjimai Vaiko veiksena</p>	
<p>Gerbiamas ir suaugusiuosius</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vykdo paprastus suaugusiojo nurodymus. • Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi. • Vaikas tariai dėl taisyklių ir stengiasi jų laikytis. Jei reikia, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. • Drauge su kitais kuria meninius projektus, bendrus darbelius.
<p>Derina su kitais savo norus ir veiksmus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidimų metu modeliuoja situacijas iš gyvenimo, literatūros kūrinių, sugalvoja daug tinkamų išeičių. • Mokosi suvokti, kas yra draugystė ir draugai. • Stengiasi suprasti, kas yra paslaptys ir kodėl jas reikia saugoti.
<p>Geba numatyti poelgių pasekmes sau ir kitiems</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta klausimus: kas? kur? neiginius: ne, negalima. • Įsivardinęs grupės, darželio taisykles. • Stebėdami aplinką, klausydami skaitomų grožinės literatūros kūrinių mokosi suprasti neigiamas blogo elgesio pasekmes. • Stengiasi sutvarkyti žaislus, padėti daiktus į vietas, kad kiti galėtų jais naudotis. • Turi informacijos, kaip galima susitvarkyti. • Mokosi kontroliuoti savo elgesį: kalba švelniai, vengia šiurkštumo, irzlumo. • Mokosi suvokti ir atpažinti rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus. • Sužino į kokius žmones ar tarnybas gali kreiptis į bėdą pakliuvęs vaikas.
<p>Savarankiškai ir atsakingai atlieka jam patikėtas užduotis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gali pasirinkti vieną iš dviejų žaislų ar daiktų. • Siekia būti savarankiškas, nepriklausomas – sprendžia, sumano, vykdo. • Pagal budėjimo kalendorių talkina grupėje. • Priima sprendimus dėl veiklos, patiria, išbando. • Eksperimentuoja, išmėgina naujus būdus ir technologijas. • Suaugusiojo sudarytose situacijose bando pasijusti grupės nariu, atsakingu už bendros veiklos sėkmę.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mokosi prisiimti atsakomybę už savo kasdienį elgesį.
--	--

5. Savivoka ir savigarba	
Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.	
Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Supranta savo tapatumą	<ul style="list-style-type: none"> • Vadina save vardu, kalba pirmuoju asmeniu. Gali pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė. • Atpažįsta save nuotraukoje, veidrodėlyje, rodo piršteliu, atpažįsta ir parodo šešias ir daugiau savo kūno dalių. • Stebi savo kūną, apibūdina jo ypatybes. Atranda savo panašumus ir skirtumus su kitais vaikais. • Pasakoja apie savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus. • Keičiasi informacija, mintimis, nuomone, diskutuoja įvairiais klausimais. • Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus. • Apibūdina, analizuoja savo fiziologinius ir psichinius pokyčius: paaugau, kodėl ir kada krenta dantys, pradėjau suprasti, pradėjau jausti, susidomėjau. • Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški. • Sužino, kaip atsiranda nauja gyvybė. • Stengiasi suprasti, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. Sužino, kad gali kreiptis pagalbos, kai pažeidžiamos jo teisės.
Pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą	<ul style="list-style-type: none"> • Parodo savojo „aš“ stiprumą, kai susilaiko neverkęs po griuvimo, kai sako „ne“ į suaugusiojo prašymą arba draudimą. • Kviečia draugus žaisti, derina sumanymus, veiksmus, keičiasi informacija. • Aktyviai demonstruoja savo gebėjimus įvairių veiklų metu. • Mokosi pasakyti komplimentus sau ir kitiems. • Įvairių veiklų metu tampa vedančiuoju, autoriumi ir pan. • Mokosi suvokti savo unikalumą ir priklausymą grupei.
6. Santykiai su suaugusiaisiais	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.	
Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos

<p>Pasitiki jį supančiais suaugusiais</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus. • Aktyviai veikdamas perima socialines normas, elgesio modelius, tradicijas. • Palaiko kontaktą su suaugusiuoju, kartu piešia, žaidžia, keičiasi informacija, prašo pagalbos. • Žaidžia siužetinius žaidimus, vaizduoja suaugusiuosius. • Pokalbių metu sužino, kaip bendruomenėje žmonės susiję vieni su kitais. • Kartu su suaugusiuoju keliauja į istorines vietas, kultūrinius renginius. • Dalyvauja draugų, šeimų šventėse.
<p>Geba bendrauti su nepažįstamais žmonėmis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pratinasi būti mandagus – pasisveikinti, atsisveikinti, paprašyti, padėkoti. • Bendraudamas kalba mandagiai. • Klausydamas skaitomų kūrinių analizuoja tinkamo ir netinkamo bendravimo situacijas. • Žino ir vartoja sąvoką „kaimynai“, bando vertinti, kokie kaimynai „geri“, o kokie „blogi“. • Vyksta į teatrą, koncertą, muziejų. Įgyja bendravimo viešose vietose įgūdžių. • Mokosi saugiai elgtis su svetimais ar mažai pažįstamais žmonėmis.
<p>7. Santykiai su bendraamžiais</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p>	
<p>Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	
<p>Laisvai jaučiasi naujoje aplinkoje, susiranda draugų, žaidimų</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais žaislais, priemonėmis, juos tyrinėja. • Dalyvauja ryto rato užsiėmimuose, prisistato, pasidžiaugia vienas kitu. • Su suaugusiojo pagalba mokosi susipažinti su naujais vaikais: prisistatyti, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos. • Vaikas pastebi kitų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą: palaiko sumanymą, siūlo idėjų. • Domisi draugų pomėgiais, analizuoja jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais. Mokosi tolerancijos ir pagarbos ne tokiems kaip jis. • Ugdo nuostatą susidraugauti su kitu, palaikyti draugystę.
<p>Žino pagrindines bendravimo taisykles</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mokosi dalintis žaislais ir priemonėmis su kitais vaikais. • Laikosi taisyklių, susitarimų. • Bendraudami kalba mandagiai. • Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydami bendravimo modelius.

<p>Geba išspręsti nesudėtingus konfliktus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bando valdyti savo norus ir elgesį. • Atkreipia dėmesį ir neigiamai vertina netinkamai pasielgusio vaiko poelgį. • Pastebi ir vertina tinkamo elgesio apraiškas. • Skiria, kada vaikas blogai elgiasi tyčia, kada – ne. • Su suaugusiojo pagalba mokosi surasti tinkamą situacijos sprendimą. • Padedant suaugusiajam mokosi įvertinti kito vaiko savijautą, užjausti, padėti. • Mokosi susivaldyti ir nepakenkti sau ir kitiems patekus į keblią ar konfliktinę situaciją. • Išsiaiškina, į ką gali kreiptis pagalbos.
<p>Geba kurti tarpasmeninius santykius, pasipriešinti neigiamai aplinkos įtakai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mokosi numatyti elgesio pasekmes. • Pastebi draugus, turinčius sunkumų kuriems reikalinga pagalba ir palaikymas. • Sužino apie rizikingo gyvenimo būdo požymius ir prevenciją. • Kalba apie matytus blogus žmonių poelgius, analizuoja, kodėl jie taip elgiasi, žino kaip tinkamai elgtis. • Ugdo gebėjimą atsispirti neigiamai aplinkos įtakai. Mokosi sakyti „ne“.

<p>KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA</p>	
<p>8. Sakytinė kalba</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p>	
<p>Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreišdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p>	
<p>Vaiko gebėjimai</p>	<p>Vaiko veiksenos</p>
<p>Gerai skiria garsus pagal klausą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi trumpų pasakų ir pasakojimų. • Klausosi smulkiosios tautosakos įrašų, paukščių balsų pamėgdžiojimų, gamtos garsų, stengiasi juos išgirsti ir atpažinti gamtoje, pratinasi juos pakartoti. • Įsiklauso į įvairius garsus mus supančioje aplinkoje, lygina juos. • Klausosi savo ir kitų vaikų bei suaugusiųjų kalbos įrašų, juos analizuoja • Mokosi skirti garsus pagal artikuliaciją ir skambesį. • Belsdami, plodami pakartoja nesudėtingas ritmines struktūras, išbeldžia • skiemėnų skaičių. • Mokosi rasti nurodytą garsą tarp kitų, skiemėnyje, žodyje ir pan. • Klausydamasis pratinasi išgirsti ir suvokti kalbos prasmę, turinį, intonacijas.

<p>Geba jausti kalbos grožį ir vaizdingumą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Seka skaitomos pasakos veikėjų veiksmų nuoseklumą, imituoja jų veiksmus. • Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos. • Įvairių veiklų metu, dienos režimo momentais įgyja vis naujų sąvokų ir taisyklingai jas vartoja. • Vaikas klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės literatūros kūrinėlių, grupės draugų, įrašų, radijo ir TV laidų. • Išvykų metu stengiasi pajusti gamtos kalbą, susijusią su metų laikų požymių kaita: čiurlena upelis, tirpsta varvekliai, čiulba paukščiai, ošia miškas ir t.t. • Įsiklauso, kaip apie tą patį reiškinį rašo skirtingi autoriai, kokias skirtingas kalbos vaizdumo priemones panaudoja. • Skaitant grožinę literatūrą įsimena vaizdingus posakius ir stengiasi taikliai juos pavartoti kasdieniame gyvenime. • Švenčių ir popiečių metu susipažįsta su įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis, pratinasi jas atpažinti.
<p>Kalba taisyklingai, prasmingai, raiškiai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Derina žodžius. Kalba trijų žodžių sakiniais. • Kalbasi su grupės draugais, pedagogais, pasakoja patirtus įspūdžius, kuria išgalvotas istorijas. • Deklamuoja, vaidina, mėgdžioja, seka girdėtas pasakas, kuria skaičiuotes, garsų pamėgdžiojimus ir kt. • Mokosi apibūdinti įvairius aplinkos objektus, gamtos reiškinius, žmones. • Atlieka užduotis, koreguojančias kalbos sutrikimus. • Atliekdamas specialius pratimus lavina artikuliacijos aparatą. • Mokosi diferencijuoti žodžius, besiskiriančius viena fonema. • Su suaugusiojo pagalba mokosi tiksliai formuluoti sakinius. • Žaidžia vaidmeninius žaidimus, pritaikydami kalbą pasirinktam vaidmeniui.
<p>Žodynas gausus, išlavėjęs</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdina jam žinomus daiktus, žaislus, su kuriais žaidžia, drabužius, gyvūnus, maistą, veiksmus, parodo juos paveikslėlyje. • Išmoksta daiktų ir reiškinių pavadinimus, įvardija veiksmą, sužino atskirų požymių pavadinimus. • Komentuoja, kaip supranta nežinomus žodžius, informacijos ieško klausinėdamas draugų, suaugusiųjų. • Užsiėmimų metu mokosi panašios ir priešingos prasmės žodžių. • Aiškinasi žodžių prasmę, reikšmę, vartojimą, kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių.

<p>Atsako į klausimus, rišliai pasakoja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdami komentuoja ką daro, įvardija, apibūdina. Komentuoja ką darys, stabdo, liepia ir pan. • Žaisdamas nusako savo veiksmus, derina žaidimo siužetą su draugais. • Pasakodamas sieja sakinius, pasirenka įprastas siejimo priemones: jungtuką „ir“,rieveiksmį „pasakiau“, įvardžius „jie“, „jinai“ ir t.t. • Pasakoja pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas. • Pasakoja patirtus įspūdžius. • Žaisdami žaidimus, patys kuria situacijas, pasakoja, kas ir kaip turi vykti. • Pasakoja apie savo mėgstamus kūrinius, žurnaliukus, TV laidas, herojus, bando argumentuoti savo pasirinkimą. • Kuria numatomos veiklos planą: garsiai sako, ką mano daryti, kokių nuoseklumu, kokias priemones pasirinks. • Pokalbių metu kalbama apie tai, ką vaikas norėtų patirti, apie ką svajoja. • Mokosi atsakyti į klausimus žodžių junginiu, trumpu sakiniu.
<p>Geba bendrauti ir išreikšti save kalbos pagalba</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vartoja daiktavardžius, būdvardžius, skaitvardžius, įvardžius, jaustukus, ištiktukus, funkcinis žodelius: <i>ant, į, šalia, po, pas, prie, iš, su</i>. • Žaisdamas vartoja veiksmažodžius, daiktavardžius, įvardžius, būdvardžius,rieveiksmius, jaustukus, žodžio formas, derina galūnes. • Domisi suaugusiųjų darbais, elgesiu, šneka. • Dalyvauja organizuojant įvairias pramogas. • Planuoja ir atlieka bendrus kūrybinius darbelius. • Klausydami pasakų išsiaiškina retai vartojamų žodžių prasmę. • Kuria savas pasakas, stengiasi vartoti retesnius žodžius. • Pagal girdėtas pasakas kuria savo, keičia pabaigą, įvykių seką, veikėjus. • Žaidžia žodžių žaidimus: įvairiai juos intonuoja, įsiklauso į skambėjimą, kuria naujus žodžius vadovaudamiesi jau atrastu kalbos jausmu. • Kuria skaičiuotes, ketureilius, garsų mėgdžiojimus, erzinimus.
<p>Laikosi kalbos kultūros principų</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tinkamai išreiškia savo norus ir pageidavimus. • Kalba ramiu tonu, aiškiai, mandagiai. • Mokosi užkalbinti, paprašyti, kitą žmogų, pasakyti kitaip, jei jo nesuprato. • Bando diskutuoti įvairiais klausimais, siekia įsitvirtinti kaip žinovas. • Mokosi išklaudyti pašnekovą, išreikšti savo nuomonę jos neprimetant kitiems.
<p>9. Rašytinė kalba</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu</p>	
<p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>	

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi skaitymu	<ul style="list-style-type: none"> • Vaizduoja, kad skaito, siužetą atpasakodami pagal iliustracijas. • Žiūrinėja knygas ir periodinius leidinius, kartu su pedagogu skaito grožinės ir pažintinės literatūros knygas. • Suvokia, kad knygas reikia saugoti, taiso suplyšusias. • Domisi abėcėlės raidėmis, tekste suranda žodžius, prasidedančius ta pačia raide. • Tardamas garsą suranda jį atitinkančią raidę tekste. • Pažįsta keliolika abėcėlės raidžių. • Pasivaikščiojimų metu bando perskaityti gatvių, parduotuvių, kavinių pavadinimus.
Domisi rašymu	<ul style="list-style-type: none"> • Įvairiais pieštukais, flomasteriais, rašikliais keverzoja, imituoja rašymą. • Piešia ornamentus, rašo molyje, smėlyje, lentoje ir kt. • Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais, ir kita gamtine medžiaga. • Kuria knygeles, sveikinimo atvirukus, kvietimus, žemėlapius, grupės taisykles .. • Kuria skelbimus, kvietimus, atvirukus piešdami, tapydami, aplikuodami. • Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą. • Iliustruoja savo sugalvotus pasakojimus, pagamintas knygeles, rengia parodėles. • Sugalvoja savo knygelėms pavadinimus. • Pasižymi savo daiktus kortele su užrašytu vaiko vardu. Mokosi parašyti savo vardą ant darbelio ar piešinio. • Dėlioja įvairias dėliones su raidėmis. • Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotėles pratybų sąsiuvinuose. • Piešia ir dekoruoja raides popieriaus lape. • Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokosi taisyklingai laikyti pieštuką. • Kopijuoja raides, aktualius žodžius. • Spausdintinėmis raidėmis parašo savo vardą. • Kompiuteriu parašo keletą raidžių ar žodžių, juos perskaito.

PAŽINTINĖ KOMPETENCIJA

10. Aplinkos pažinimas

Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save,

savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Turi žinių apie savo šeimą, bendruomenę	<ul style="list-style-type: none"> • Žino savo ir artimųjų vardus, giminystės ryšį, pažįsta juos fotografijose. • Piešia ir apibūdina savo šeimos narius, žino jų profesijas, pomėgius. Piešia šeimos „medį“. • Ugdomi pasididžiavimą savo šeima, suvokia šeimos svarbą. Supranta šeimos rūpesčius ir džiaugsmus. • Dalyvauja bendruose vaikų ir tėvų projektuose, supranta, kad šeimoje būtina vienas kitam padėti. • Įsimena savo adresą, telefoną, mamos, tėčio ir kitų šeimos narių vardus, darbo vietas. • Žiūrinėja šeimos nuotraukų albumus, komentuoja.
Pažįsta ją supančią gamtą	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta aplinkos daiktus ir artimiausius gamtos objektus, žino jų pavadinimus. • Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, įspūdžius perteikia kasdienėje veikloje. • Uodžia įvairius augalus, skanauja vaisius, bando atrasti kvapo ir skonio panašumus ir skirtumus. • Bendrauja, žaidžia, dalijasi įspūdžiais išvykų į gamtą metu. • Eksperimentuoja, stebi tyrinėja ir atranda gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes. • Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, įspūdžius perteikia kasdienėje veikloje.
Suvokia savo priklausomybę tautai, valstybei	<ul style="list-style-type: none"> • Įvairių veiklų metu suaugusiųjų padedamas vaikas susipažįsta su tautos istorija, sužino, kas yra valstybės prezidentas. • Suvokia, kad Lietuvoje gyvena lietuviai.
	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai veikdamas išsiaiškina valstybės simboliką ir jos reikšmę. • Klausosi skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų ir padavimų apie svarbiausius Lietuvos istorinius įvykius, vietas ir pan. • Edukacinių žaidimų metu neakivaizdžiai keliauja įžymiausiomis gimtojo miesto, rajono, Lietuvos vietomis. • Vartydami knygeles ir klausydamiesi pasakojimų sužino apie svarbiausius Lietuvos gamtos turtus. • Susipažįsta su gimtojo miesto Kauno istorija. • Išsiaiškina, kas tai yra gimtinė. • Bendraudami sužino, kad Lietuvoje gyvena ir kitų tautybių žmonės. • Klausydamiesi pasakojimų, vartydami knygeles vaikai sužino, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas ir kalbą.
11. Skaičiavimas ir matavimas	
Vertybinių nuostata. Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.	
Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis,	

apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę.	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Supranta kiekybinį žymėjimą skaičiumi	<ul style="list-style-type: none"> • Įgyja intuityvų supratimą apie kiekį, vartoja sąvokas vienas, daug, mažai. • Mokosi suprasti apie grupių lygybę ir nelygybę: nuosekliai uždeda vieną daiktą ant kito, prideda vieną prie kito. • Patys bando sudaryti grupių lygybę ar nelygybę pridedant ar atimant vieną daiktą. • Vartoja sąvokas tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau. • Skaičiuoja daiktus nuo 1 iki 10, sąmoningai sudaro skaičių eilę, įsimeną skaičių seką, supranta 0 sąvoką. • Suvokia kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų: 5 – tai 1,1,1,1,1, ar mažesnių skaičių: 5 – tai 2+3. • Mokosi skaičiuoti vartodami kelintinius skaitvardžius. • Mokosi dalinti į 2 – 3 - 4 lygias dalis, vartoja sąvokas pusė, trečdalis, ketvirtadalis. • Atlieka monetų keitimo operacijas iki 10 centų vertės.
Pažįsta skaitmenis nuo 0 iki 9	<ul style="list-style-type: none"> • Bando suvokti, kuo skiriasi raidės ir skaitmenys, kuo panašūs. • Žaisdami didaktinius žaidimus mokosi pažymėti skaičių atitinkamu skaitmeniu. • Pasivaikščiojimų metu pastebi skaitmenis aplinkoje: namų, autobusų numeriai, kainos, darbo valandos ir pan. • Dailės užsiėmimų metu dekoruoja auklėtojos užrašytus skaitmenis; patys bando juos pavaizduoti panaudodami įvairias medžiagas: plastiliną, tešlą, popierių ir pan. • Moka parašyti skaitmenis nuo 0 iki 10.
Geba apibūdinti daiktus pagal dydį	<ul style="list-style-type: none"> • Atrenka daiktus pagal dydį (didelis – mažas), lygina dydžius uždedant daiktus vienas ant kito ar įdedant vienas į kitą, rūšiuoja didelius ir mažus daiktus. • Veikia su daiktais, vertina jų dydį, pagal dydį rūšiuoja daiktus. • Lygina skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį uždedant vieną ant kito, pridedant vieną prie kito. • Bando suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus magą, sulenkus per pusę, suraičius, vamzdelio ilgis nesikeičia sulenkus jį ir pan. • Bando suvokti tūrio pastovumą: manipuliuoja vandeniu, smėliu ir kt., keičiant indų formą. • Kalbėdamas, veikdamas su daiktais vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, didelis, mažas, toks pat, kitoks ir pan.

<p>Geba atpažinti ir pavadinti formas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lygina geometrines formas, skirsto jas į apvalias ir kamputas. Taiko geometrines formas į atitinkamas kiaurymes, pastebi skirtumą. • Veikdamas su daiktais, regėjimo ir lytėjimo pojūčiais mokosi skirti geometrines formas ir įsimena jų pavadinimus. • Žaisdamas naudoja įvairios formos figūras, statybines detales. • Naudoja žinomas formas piešiant, tapant, aplikuojant, dėlioiant įvairius raštus, vaizduojant daiktus. • Atpažįsta įvairias formas gamtoje, žaidžia vaizduotės žaidimus. • Atranda daiktų pėdsakų žymes; ratų, pėdų, letenų, geometrinių figūrų pėdsakus smėlyje, sniege. • Žaisdamas didaktinius žaidimus grupuoja figūras pagal formą, spalvas, dydį; dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka.
<p>Skiria pagrindines spalvas ir atspalvius</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žino pagrindines spalvas. Atrenka vienos spalvos kubelius. • Pasivaikščioidimų metu stebi gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadina. • Stebi tautodailės kūrinius, atkreipia dėmesį į spalvų derinius. • Eksperimentuoja su dažais, išgauna įvairiausių atspalvius, bando juos pavadinti, ieško aplinkoje tokios spalvos daiktų. • Stebėdami vandens purslus, muilo burbulus, vaivorykštę, susipažįsta su spektro spalvomis, išsiaiškina, kokios jos.
<p>Gerai orientuojasi erdvėje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Orientuojasi erdvėje, supranta sąvokas „ant“, „po“, „aukštai“, „žemai“. • Skiria kairę ir dešinę kūno puses, kūno priekį, užpakalį, dešinę, kairę ranką, koją. • Nustato, parodo ir pavadina kryptis, orientuodamiesi į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn. • Mokosi nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje, aplink, po ir pan. • Išmoksta orientuotis stalo, popieriaus paviršiuje: piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir pan. • Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.
<p>Suvokia laiko tėkmę</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Savitai apibūdina veiksmų nuoseklumą: „kai pavalgysiu, eisiu į lauką“, „kai pamiegosis, važiuosiu į svečius“ ir pan. • Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės, dienos, metų laikai ir pan.). • Kasdieniame gyvenime naudoja laiko sąvokas: „dabar“, „vėliau“, „vakar“, „šiandien“, „rytoj“, „vasarą“, „rudeni“ ir pan. • Bando perprasti nuoseklumo ryšius: paros dalių kaita, buitės darbų ritualai, kalendorinių švenčių pasikartojimas, augalo, gyvūno, žmogaus augimo (vystymosi) stadijų kaita. • Atpažįsta mechaninio ir elektroninio laikrodžio rodomą laiką. • Įvardija, kuriuo laiku keliasi ar eina miegoti, kada prasideda jo mėgstama televizijos laida, treniruotė ar pan.

14. Iniciatyvumas ir atkaklumas	
Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	
Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba savarankiškai susirasti veiklą ir ją plėtoti	<ul style="list-style-type: none"> • Sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. • Pats pasirenka vieną iš keleto daiktų ir su juo veikia. Įvardija, ko dar reikia jo veiklai plėtoti. • Siūlo grupės draugams įsitraukti į jo sugalvotą veiklą. • Noriai imasi sudėtingesnių, daugiau laiko reikalaujančių veiklų. Pasirinktą veiklą tęsia po kelių valandų ar kitą dieną.
Geba įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą veiklą	<ul style="list-style-type: none"> • Veikia susitelkęs, išradingai, kūrybiškai. • Pasiūlo ir išbando keletą galimų užduoties atlikimo variantų. • Užduotis atlieka iki galo. • Kantriai ir iki galo atlieka jam nepatrauklią veiklą. • Atkakliai bando atlikti užduotis, nepavykus, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.
15. Tyrinėjimas	
Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	
Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Tyrinėdamas atranda daiktų bei reiškinių įvairovę	<ul style="list-style-type: none"> • Natūraliai susidariusiose ir suaugusiojo parengtose situacijose lavina uoslės ir skonio suvokimą. Supranta sąvokas saldus – sūrus, kvepia – smirdi. • Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę (puodelis – gerti, kėdė – sėsti...) • Stebi savo aplinkoje įvairius daiktus, jais naudojasi, tyrinėja. • Vaikas eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, išžiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą, pokyčius. • Ilgesnį laiką kryptingai stebi įdomesnius reiškinius, pavadina, apibūdina, skaičiuoja, matuoja, gretina, lygina, grupuoja. • Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, gruoblėtas, apskritas, kampuotas, spalvotas ir t.t. • Susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais, sužino apie jų panaudojimą. • Tyrinėja daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius ir juos įvardija. • Skirsto daiktus pagal paskirtį: vartojamas maistui, skirtas darbui ir pan. • Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį. • Tyrinėja pojūčiais ir atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas: medinis, keraminis, odinis, lininis, plastmasinis, geležinis ir t.t.

	<ul style="list-style-type: none"> • Sužino priešybių ryšius: šilta – šalta, daug – mažai, diena – naktis ir t.t. • Mokosi skirti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jo elementai ir pan.
Geba taikyti elementariausias mokslo žinias	<ul style="list-style-type: none"> • Stebėdamas aplinką, kelia probleminius klausimus, samprotauja apie galimus atsakymus, išsako spėjimus. • Atlikdamas eksperimentus, stebėjimus, remiasi jau turima patirtimi, taiko analogijas. • Eksperimentuodamas pritaiko turimas matematinės, inžinerinės, gamtamokslines žinias. • Pratinasi „užrašyti“ stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus simboliais, paveikslėliais; sudaro planą, žemėlapi, „užrašo“ eksperimento eigą. • Samprotauja ir bando formuluoti išvadas, apibendrinti.
Geba naudotis įrankiais bei priemonėmis	<ul style="list-style-type: none"> • Bando eksperimentuoti: pila vandenį ant smėlio, stebi kaip jis susigeria; žiemą atsineša į grupę sniego ar ledo ir stebi kaip jis tirpsta. • Veiklai panaudoti įvairius įrankius bei priemones: žirkles, kljus, atsuktuvą, plaktuką, liniuotę ir kt. • Išbando techninius pasaulio pažinimo būdus – ką nors sujungti (suklijuoti, sunerti, supinti ir kt.), atskirti (atplėšti, nukirpti, nupjauti, išardyti), matuoti. • Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: veidrodžiu, padidinamuoju stiklu, magnetu ir pan. • Tyrinėja medžiagų savybes, išbando jų derinius. • Atlieka problemines užduotis, tyrinėja techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žaidžia kompiuteriais, klausosi muzikos. • Sugalvoja ir išbando įvairias inžinerines idėjas: kaip padaryti, kad suktųsi, skambėtų, riedėtų ir pan. • Atlikdamas bandymus, naudoja specialias priemones: žymėtus matavimo indus, kolbas, pipetes, liniutes, matuoklius, mikroskopą, kompasą ir pan.
16. Problemų sprendimas	
Vertybinių nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti	
Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos

Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema	<ul style="list-style-type: none"> • Niekieno neverčiamas imasi nežinomos veiklos. • Išbando įvairias daiktų panaudojimo galimybes. • Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. • Pataria draugui, kaip elgtis probleminėje situacijoje. • Bando įveikti sunkumus pats. • Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. • Supranta, kad pavyko įveikti sunkumus. • Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.
Savitai sprendžia iškilusias problemas	<ul style="list-style-type: none"> • Kliūtims įveikti išbando savo taikytus anksčiau ar naujai sugalvotus veikimo būdus. • Sugalvoja keletą kliūčių įveikimo variantų, juos išbando. • Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes. • Modeliuoja situaciją su humoru, supranta, kad sprendžia „netikroviškai“. • Tariausi su kitais dėl veiksmų atlikimo.
Mokosi spęsti elementarias mokslines problemas	<ul style="list-style-type: none"> • Emocingai reaguoja stebėdamas eksperimentus. • Įvairiais būdais bando išsiaiškinti reiškinių esmę ar prietaisų veikimo principus. • Mokosi žaisti šaškėmis. • Sprendžia galvosūkius, dalyvauja viktorinose, savitai argumentuoja.

MOKĖJIMAS MOKYTIS KOMPETENCIJA

18. Mokėjimas mokytis

Vertybinė nuostata. Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal savo pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbos, kai nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba ieškoti naujos informacijos	<ul style="list-style-type: none"> • Informacijos paieškai naudoja IT. • Atrenka daiktus, žaislus, paveikslėlius pagal du nurodytus kriterijus. Grupuoja vienos rūšies daiktus. • Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus. Padedant suaugusiajam tyrinėja žemėlapius. • Klausosi skaitomų informacinių tekstų. • Klausinėja suaugusiųjų ir bendraamžių, ieško atsakymų į rūpimus klausimus. • Sudarinėja gamtos objektų ir reiškinių stebėjimo kalendorius, aptaria rezultatus, formuluoja išvadas.

MENINĖ KOMPETENCIJA

12. Meninė raiška

Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Reiškia savo mintis, idėjas sumanymus dailės raiškos priemonėmis

- Keiverzoja vertikalius, horizontalius brūkšnius popieriaus lape, piešia
- „karakulius”.
- Laisvai išreiškia patirtus įspūdžius, išgyvenimus ir sumanymus.
- Vaizduoja realius daiktus detalai, o abstrakcijas reiškia savitai.
- Su pieštuku, kreida, medžio anglimi, pagaliuku, ant įvairaus dydžio popieriaus lapo, ant sniego, smėlio veda linijas, kreives, ornamentus.
- Dėlioja iš pagaliukų, spygliukų įvairias linijas, kreives, vaizdus.
- Mokosi pajusti liniją, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja išgyvenimams, idėjoms reikšti.
- Intuityviai derina spalvas, sudaro kontrastus, siekia pasikartojančio ritmo ornamentuose.
- Mėgina atkurti tai, ką mato, matė, prisiminė, ką girdėjo.
- Mokosi išvedžioti žmogaus, žvėrelio siluetą, jų veido simbolius ir kitas detales.
- Puošyboje panaudoja įvairią gamtinę medžiagą: lapelius, gėlytes, žieveles, akmenėlius, kriaukles ir kt.
- Bando iliustruoti grožinės literatūros kūrinius arba savo sugalvotus pasakojimus.
- Piešia geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudami norimą piešinį, paveikslą.
- Lipdo iš įvairių medžiagų: plastilino, molio, drėgno smėlio, sniego, tešlos.
- Mokosi lipdyti iš atskirų detalių ir skulptūriniu būdu, formą išgaudami iš vientiso medžiagos gabalo.
- Naudodami įvairaus storumo popierių mokosi aplikuoti plokščias ir pusiau plokščias formas, išgauna įvairias faktūras.
- Kuria savitus ornamentus aplikuojami iš geometrinių figūrų.

Geba išreikšti save erdvinėmis formomis

- Volioja, minko, spaudžia molį, plastiliną, sūrią tešlą.
- Konstruodami, statydami atranda formas, erdvės derinius, konstrukcijas.
- Bando atrasti tinkamiausią erdvės ir konstrukcijos santykį: mažoje

	<p>erdvėje – mažos konstrukcijos, didelėje – didelės.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konstruoja iš gamtinės medžiagos, papildo darbą kitomis medžiagomis: siūlais, plastilinu, sagomis, spalvotu popieriumi ir pan. • Lanksto iš popieriaus nesudėtingus lankstinius, juos puošia, panaudoja žaidimams. • Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis.
Geba dainuoti drauge su kitais vaikais ir vienas	<ul style="list-style-type: none"> • Laisvai judėdami eksperimentuoja balsu, toniniais ir ritminiais dariniais. • Aktyviai dalyvauja aptariant naują muzikinį kūrinį, atskleidžia turimą patirtį, išsako savo emocijas. • Kartu su suaugusiuoju aptaria dainos nuotaiką, poetinio teksto prasmę, dainos personažų charakterį, jausmus atspindinčią vaiko veido išraišką, kūno judesius, reikšmingiausius dainos momentus. • Kartu su kitais vaikais atlieka priedainį, pritaria pasikartojantiems dainos • motyvams, pakartoja dainos frazes. • Kartu su kitais ir individualiai atlieka vokalinius pratimus, pratinasi girdėti save ir šalia esančius, derintis prie jų.
Vaikas geba kartu su kitais(sinchroniškai) atlikti judesius pagal muziką	<ul style="list-style-type: none"> • Kartoja įvairius suaugusiojo rodomus judesius • Imituoja žaidimų personažus, keičia judesius pagal muziką, garsų stiprumą. • Ritminius instrumentus ir kūno judesius naudoja įvairiose situacijose, gamtos objektams bei žmogaus sukurtiems daiktams vaizduoti. • Tyrinėja, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti, kurios gali padėti išgauti ritminius garsus. • Bando išgauti ritmą nekeisdami kūno padėties erdvėje (siūbuodami, pritūpdami ir pan.) bei judėdami erdvėje (žygiuodami, šuoliuodami ir pan.). • Kartu su kitais vaikais atlieka vienodo tempo ratelius.
Žino ir naudoja muzikinio folkloro elementus	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikai mokosi žaidinimų, kykavimų, lietuvių liaudies dainelių ir ratelių. • Vaikas mokosi skaičiuočių, garsų pamėgdžiojimų, erzinimų, skandavimų, gyvūnijos apdainavimų, liaudies dainų. • Su suaugusiojo pagalba bando perprasti folklore užkoduotus dorovinius, moralinius ar estetinius vertinimus. • Mokosi pasišaipymų iš vardų, bendraudamas su kitais vaikais kuria savitus pasišaipymus iš draugų vardų. • Mokosi dialogo formos folklorinių dainelių. • Kartu su kitais vaikais rengia koncertus, vakarones, dalyvauja miesto renginiuose.

<p>Vaikas geba žaisti ir šokti pagal įvairią muziką</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eina rateliu susikibę rankomis, atlieka suaugusiojo rodomus judesius. Keičia judesius pagal muzikos charakterį ir stiprumą. • Mokosi atskirti mažiau kontrastišką muziką, garsų ir tylų grojimą, greitą ir lėtą tempą. • Mokosi šokio figūrų, jas atlieka derindamasis prie kitų vaikų. • Šoka tautinius šokius, pajunta tautos charakterį, susipažįsta su tautiniais kostiumais, raštais. • Šoka su įvairiomis priemonėmis: kaspinais, lietučiais, balionais, skarelėmis, vėduoklėmis, lankais, kamuoliais, gėlėmis ir t.t.
<p>Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos žanrus aplinkoje ir naudoja veikloje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žiūri stalo, lėlių teatro vaidinimus, patys įsijungia į veiksmą. • Lankosi įvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir įvardinti žanrą (dramos, lėlių, pantomimos ir pan.). • Pratinasi pastebėti, atpažinti ir pasakyti, kokie vaidybiniai elementai naudojami grupės veikloje darželyje ir teatro vaidinimuose. • Žaidžia vaidmeninius žaidimus panaudodami lėles, kaukes, aplinkos daiktus. • Dalyvauja renginiuose „Teatro diena”.
<p>13. Estetinis suvokimas</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Domisi, gėrissi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla</p>	
<p>Esminis gebėjimas. Jaučia, suvokia ir apibūdina elementarius muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno ypatumus, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais vertinimais.</p>	
<p>Vaiko gebėjimai</p>	<p>Vaiko veiksenos</p>
<p>Geba stebėti aplinką, kaupti žinias ir įspūdžius, panaudoti juos kūryboje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir gėrissi aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškinius. • Lankosi dailės darbų parodose, varto reprodukcijų albumus, analizuoja, kokie yra praeities, o kokie dabarties kūriniai. • Pasivaikščiojimų metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbus. • Vartydami knygeles iliustracijose įžvelgia realų ar fantastinį pasaulį, apibūdina savo pojūčius. • Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, dalinasi įspūdžiais. Domisi draugų idėjomis, gėrissi jų darbais. • Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius.
<p>Vaikas geba įsiklausyti į melodiją, pajusti muzikinio kūrinio tempą, dinamiką, išgirsti ir išskirti atlikimo ypatumus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Susikaupęs klausosi įvairių muzikinių kūrinių, „diriguoja”, judesiu spontaniškai reaguoja į muzikinio kūrinio ypatumus. • Mokosi jausti ir išgyventi skambančią muziką, pajaušti estetines muzikinių kūrinių savybes ir jomis gėrėtis. • Apibūdina ir vertina muziką, perteikia savo mintis. • Klausydamas įvairios muzikos mokosi skirti muzikinius žanrus . • Išsako išgyvenimus, patirtus klausantis muzikos, įsisąmonina savo emocijas, įsijaučia į draugų pasakojimus.

<p>Geba pasidalinti įspūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mokosi pasakoti, kokį veikėją vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė, kas nutiko vėliau. • Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuoja asmeninius pasiekimus. • Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai, ką suprato. • Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.
<p>Saugoja ir puoselėja kultūrinės vertybes</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse. • Švenčia kalendorines šventes. Susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis. • Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Išmoksta patarlių, priežodžių, juos panaudoja šnekamojoje kalboje. • Lankosi mugėse, susipažįsta su tradiciniais lietuvių amatais. • Lankosi mieste organizuojamuose koncertuose, spektakliuose, renginiuose. • Suaugusiojo padedami rengia koncertus, spektaklius darželyje.
<p>17. Kūrybiškumas</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p>	
<p>Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina</p>	
<p>Vaiko gebėjimai</p>	<p>Vaiko veiksenos</p>
<p>Muzikiniais garsais, šokio judesiais geba įprasminti savo mintis, idėjas, jausmus, patirti kūrybinės veiklos džiaugsmą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pagal muziką atlieka imitacinius judesius (šokinėja kaip varlytės, supa lėlę). • Eksperimentuoja įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, išsiaiškina, kaip ir kokiomis priemonėmis galima muzikuoti, kaip muzikiniais garsais perteikiama nuotaika. • Spontaniškai ir tikslingai kuria muziką, reiškia mintis muzikos garsais. • Kuria muziką be išankstinio pasirengimo. • Kuria savitą muzikinį produktą: melodiją, ritminį pratimą, nedidelės apimties muzikinę pjesę, pritarimą dainai. • Kuria muzikines kompozicijas ilgesnį laiką, jas keletą kartų taiso, koreguoja. • Atlieka kitų vaikų sukurtas kompozicijas. • Muzikine idėja pavaizduoja kokį nors įvykį ar gamtos reiškinį, perteikia žmogaus ar gyvūno charakterį. • Atlieka nesudėtingus šokio judesius pagal įvairią muziką, pats kuria nesudėtingus šokius.

<p>Geba kurti įsivaizduojant, fantazuojant, modeliuojant, taikant įvairias dailės technikas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ima dažus pirštukais, tepa juos ant popieriaus. Įvairios faktūros daiktus tepa dažais, jų pėdsakus palieka popieriaus lape. • Tyrinėja dailės priemones – pieštukus, teptukus, kreideles, guašą, plastiliną... • Eksperimentuoja skirtingomis formomis ir spalvomis, įrankiais, popieriumi ar senu audiniu. • Bando įvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, štam pavimą, lipdymą, aplikavimą. Viename darbelyje derina keletą dailės technikų. • Eksperimentuodami mokosi atskirti natūralias medžiagas: medį, odą, audinį, gintarą, geležį, akmenį, molį, smėlį, šiaudą, popierių, skystas medžiagas. Siūlo idėjas, ką galima iš jų sukurti. • Ieško kitokių technologinių sprendimų, kokiais būdais galima sukurti, pagaminti darbelį, nupiešti piešinį, nulipdyti ar suklijuoti. • Kuria meninį apipavidalinimą savo pagamintoms žaidimų priemonėms. • Dalyvauja rengiamose grupės, darželio, kitų įstaigų dailės darbų parodėlose.
<p>Vaidina laisvai ir išraiškingai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bando spontaniškai vaidinti improvizacijose, lėlių teatre. • Bando kurti savo vaidinimus, naudoja žaislus, karūnėles ir kitas priemones. • Pratinasi vaidinti žiūrovams: jaunesniems vaikams, tėveliams, svečiams. • Mokosi sukurti veikėjo nuotaiką, veiksmų eigą, kalbos intonaciją. • Kuria vaizdelius su žodžiais ir be jų; su partneriais ir be jų. • Žaidžia socialinius žaidimus, panaudoja žodines ir judesių raiškos priemones pasirinktam vaidmeniui atskleisti. • Bando suvokti, kad spektaklis – tai komandinis darbas, prisiimti atsakomybę už jam patikėtą vaidmenį ir galutinį rezultatą. • Pagal savo sumanymą iš žaislų, daiktų, taip pat dailės priemonėmis kuria dekoracijas, vaidinimo reikmenis.

VI. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Ikimokyklinio ugdymo rezultatas yra vaikų pasiekimai.

Vertinimas – tai nuotolinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas, vertinimas turi būti atliekamas taip, kad garantuotų psichologinį saugumą, gerą vaiko savijautą, padėtų išgyventi sėkmės jausmą, motyvuotų ugdytis bei įveikti kliūtis.

Mokytoja nuolat stebi ir fiksuoja vaikų veiklą ar elgesį. Vaiko pasiekimus vertina ne tik mokytoja, bet ir tėvai, įsivertina ir patys vaikai. Vaikų stebėjimas numatomas savaitiniuose ugdymo planuose.

Vaiko pasiekimai vertinami nuolatos. Vaikų pasiekimų vertinimai atliekami du kartus per mokslo metus: spalio mėnesį daromas pirminis vertinimas, gegužės mėnesį – baigiamasis vertinimas (apibendrinant pokyčius, įvykusius per mokslo metus). Vertinimas atliekamas elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“, pagal 18 ugdymosi sričių. Apibendrinti duomenys pateikiami pasirinktinai - lentelėje arba diagramoje.

Ugdymo pasiekimai vertinami vadovaujantis šiais vertinimo kriterijais:

1. ugdymo(si) pasiekimų vertinimas yra visuminis. Jis vyksta nuolat, kad vaikas kiekvieną kartą neliktų nepastebėtas, o tėvai gautų aiškią ir savalaikę informaciją apie vaiką;
2. vaikas vertinamas ir pagal atskirų ugdymo sričių pasiekimus, atsižvelgiant į lūkesčius: sveikas, tolerantiškas, kūrybingas, bendraujantis, pilietiškas.
3. vertinant atsižvelgiama ne į vaiko nesėkmes, o į jo daromą pažangą.
4. vertinant vaiko pasiekimus laikomasi vertinimo ir jų pateikimo etikos reikalavimų, užtikrinamas jų laikymo saugumas.

Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai ir būdai: stebėjimas, pokalbiai su vaiku natūralioje kasdieninėje aplinkoje, vaiko veiklos ir kūrybos produktų analizė, vaiko kalbos bei veiklos garso bei vaizdo įrašai, esant poreikiui atskiros ugdymo srities tyrimai, pokalbiai su vaiko tėvais.

Įvertinus grupės pasiekimų, rašomas ilgalaikis planas, individualios veiklos vaikams savaitiniuose planuose. Pagal poreikį, kai kurie vaikai gali būti vertinami dažniau.

Vertinimo medžiaga kaupiama individualiuose vaikų pasiekimų aplankuose. Juose kaupiami vaiko veiklos pėdsakai: dailės, kūrybiniai darbeliai, žodiniai pasakojimai, samprotavimai, rašytinės kalbos pavyzdžiai, pedagogų ar kitų ugdytojų atsiliepimai apie vaiko daromą pažangą, nuotraukos, kitas įvairių formų vaiko veiklos fiksavimas.

Vertinimo rezultatai aptariami individualiai pokalbiuose su tėvais ar globėjais, vaikų vertinimo duomenys neviešinami.

VII. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Ikimokyklinio ugdymo programą kriterijų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-627.
2. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija Ratifikuota nuo 1995 07 03, Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
3. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2014 m.
Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinės rekomendacijos. ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2015 m.
4. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Monkevičienė O. Vilnius. 2001 m.
5. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Gražienė V., Rimkienė R. Vilnius 1993 m.
6. Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas. Adaškevičienė E. Klaipėda, 2004.
7. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Caughlin P. A. Vilnius. 1996 m.
8. Vaiko teisių konvencija. Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas, 2000 m.
9. Raidos psichologija. Žukauskienė R. Vilnius. 1996 m.
10. Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Juodaitytė A. Vilnius, 2022 m.

KAUNO R. KAČERGINĖS MOKYKLA- DAUGIAFUNKCIS CENTRAS
Vaiko ugdymo(si) pasiekimų vertinimas

Vaiko vardas, pavardė _____ Gimimo data _____

Grupė _____ Vertinimo data _____

ŽINGSNIS

7																		
6																		
5																		
4																		
3																		
2																		
1																		

SRITIS	Kasdienio gyvenimo igūdžiai	Fizinis aktyvumas	Emocijų suvokimas ir raiška	Savireguliacija ir savikontrolė	Savivoka ir savigarba	Santykiai su suaugusiais	Santykiai su bendraamžiais	Sakytinė kalba	Rašytinė kalba	Aplinkos pažinimas	Skaičiavimas, matavimas	Meninė raiška	Estetinis suvokimas	Iniciatyvumas ir atkaklumas	Tyrinėjimas	Problemu sprendimas
---------------	--	--------------------------	--	--	------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------	-----------------------	---------------------------	------------------------------------	----------------------	----------------------------	--	--------------------	----------------------------

Diagramų spalvos _____

Išvados

Vertinimą atliko _____

Susipažinau

(vertinimą atlikusios auklėtojos vardas pavardė, parašas)

(vieno iš tėvų/globėjų vardas pavardė, parašas)